

СТАНОВИЩЕ

От проф. дсн Светлана Съикова

за материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност “Доцент” по специалност „Социология“, шифър 3.1. Социология, антропология и науки за културата, обявен за нуждите на Център за емпирични социални изследвания в Институт по философия и социология при БАН, обявен в Държавен вестник бр. 63 от 30.07.2021 г.

За участие в конкурса за доцент по специалност „Социология“, обнародван в ДВ бр. 63/30.07.2021., е подала документи гл. ас. д-р Петя Иванова Илиева-Тричкова. Тя е единствен кандидат.

Общо описание на представените материали

Кандидатката П. Илиева-Тричкова участва в конкурса с общо 17 публикации – самостоятелни и в съавторство. Те са представени в съответствие с изискванията на Правилника на ИФС и включват: хабилитационен труд (монографията „*Adult Education as Empowerment: Re-imagining Lifelong Learning through the Capability Approach, Recognition Theory and Common Goods Perspective*“, 2021. В съавторство, представен е разделителен протокол за участието на кандидатката); 10 студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация; 6 студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове. Болшинството от публикациите са издадени на английски език. По съвкупност представените публикации осигуряват възможност за количествена и качествена оценка на постиженията на кандидатката. В случая оценката е значително по-висока от минималните изисквания за заемане на длъжността „доцент“, залегнали в ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Ще добавя, че в колективните публикации ясно са разграничени основните идеи и текстове на кандидатката. Те са разграничени и от използваните вече публикации за получаване на научно-образователната степен Доктор и длъжността Главен асистент.

Обща характеристика на научната и научно-приложната дейност на кандидатката

В общата академична активност на П. Илиева-Тричкова доминира научноизследователската дейност. Представените научни публикации убедително

показват, че постигнатите от нея приноси и постижения се основават на широкомащабни теоретични и емпирични изследвания. Изводите и обобщенията, до които достига кандидатката се базират на огромен обем информация от български и чуждестранни източници. От тях са получени множество конкретни сравнителни количествени индикатори за изследваните обекти. Част от тях са обобщени, а други - специфични.

Областта на научните изследвания на кандидатката в конкурса е съсредоточена главно върху идеята за учене през целия живот, същността, функциите, научните предизвикателства, търсенето на методологически и методически решения.

Подкрепям без каквото и да било колебание самооценката на авторските й постижения и приноси. Няма да се спирам подробно на тях. Вместо това, ще отбележа най-значимите измежду тях.

Съдържателен анализ на научните постижения на кандидатката

Първо, постижения, които обогатяват теоретичното познание в разглежданата област. Към тях принадлежат: 1) Разработените общи и частични концепции, засягащи различни аспекти и елементи от изследваната материя. Най-важните от тях се отнасят до феномена учене през целия живот, неговата същност и елементи, различни класификации на последните; 2) Интегрираният модел за изследване на участието на възрастните в процеса на учене през целия живот и специфични модели. Те се разглеждат като основа, върху която се реализират научните анализи в изследвания обект; 3) Осмисляне и разкриване на познавателните възможности на голяма част от използваните измерители; 4) Резултатите от изследванията на дарителството за образованието с неговите две страни – като източник на ресурси в помощ на образователните системи и рисковете, които биха могли да заплашват демокрацията при определени обстоятелства (напр. чрез евентуален диктат на дарителя).

Второ, приноси и постижения, обогатяващи методологията, методите и инструментите в научноизследователската работа. Към тях отнасям: 1) Осветляването и осмислянето на голям брой индикатори, чрез които се осъществяват количествените измервания, адаптирането на последните към изискванията на изследвания обект, неговите елементи при специфичните характеристики, валидни за страната ни, взаимодействия и други връзки; 2) Проведените многоаспектни анализи върху основата на значителна по обем информация и използването на адекватни на изследователските задачи инструменти. Конкретните количествени индикатори са ценни сами по себе си като средство за описание на картината за обекта като цяло и в различни детайли. Те са

ценни и като фактически материал за бъдещи сравнителни изследвания в статичен и динамичен аспект; 3) Показателите за изследване на съществени взаимовръзки, осветляват се интересни и важни аспекти от тях.

Върху базата на проведените многоаспектни емпирични изследвания са направени обосновани изводи и обобщения. Значителен брой от тях са ценни и за управленската практика. Ще спомена моделите за двете специфични групи – 1) модели на активност, т.е. овладяващи и реализиращи социални комуникации с институции и лица и 2) ограничаващи модели (на пасивност).

Отражение на научните публикации на кандидата в академичната литература

Гл. ас Д-р П. Илиева-Тричкова е представила общо 29 цитирания, от които 18 в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове предимно в международни реферирани издания и 11 в монографии и колективни томове с научно рецензиране.

Критични бележки и препоръки

Нямам съществени, т.е. заслужаващи внимание критични бележки Ще използвам случая, за да споделя с кандидатката една идея за бъдещата ѝ изследователска работа. Общосподелено е виждането в областта на теорията и методологията на творческото мислене за необходимостта от значително повишаване на иновативния капацитет на учащите се и на работещите, т.е. целевата група, обект на авторските ѝ изследвания. Високият иновативен капацитет означава овладени и прилагани в практиката специфични знания и умения за генериране на нови полезни идеи и превръщането им в иновации. Тъй като материята, отнасяща се до потребността от висок иновативен капацитет на заетите не само с научни изследвания, но и на учащите се и работещите в другите обществени сектори се налага да поясня идеята, която представям тук. Тези знания и умения са резултат от бурното развитие на теорията, методологията и инструментите на творческото, иновативното мислене, чрез което се генерират новите и полезни идеи и ускорено се превръщат в осъществени иновации. Ще отбележа, че открытията, изобретенията и другите видове иновации не се отнасят единствено за техниката, технологиите, химията, физиката и т.н., но и за всепризнатите вече социални иновации. В последните не винаги се включват нови открытия и изобретения, но това не пречи те да бъдат високо ефективни. Например, за появата на учебника не са били нужни никакви други новости. Формите на обучение са били вече развити, също и книгопечатането. Но създаването на учебника извърши

невиждани революционни промени в обучението и направи образователните системи демократични и широко достъпни. С това се свързва ликвидиране на неграмотността и повишаване нивото на образованост, а и на културите по света. Социална иновация би било да повишим иновативния капацитет на учениците, и не само на тях. Ако за следващите няколко години успеем да повишим знанията и уменията за генериране на нови идеи дори само на 10-15 % от хората, това би било също революция с невероятни по значение и мащаби иновации у нас. За учащите тази задача принадлежи на структурите на МОН, а за учене на възрастните мястото ѝ е в структурите на учене през целия живот, действащи и в науката, и в социалната практика. Днес иновативният капацитет се определя като управляем и решаващ фактор за разгръщане на иновативния процес. На основата на широко базирани иновации е приета и Стратегията на ЕС. От почти две десетилетия те са един от най-важните приоритети за страните от ЕС.

Заклучение

В съгласие с всичко изложено в становището, както и личните ми впечатления от кандидатката убедено предлагам на уважаваните членове на Научното жури по конкурса да препоръчат на Научния съвет на Института по философия и социология при БАН гл. асистент д-р Петя Иванова Илиева-Тричкова да бъде назначена на научната длъжност „доцент“ по специалност „Социология“, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата.

24. 11. 2021 г.

София

Член на научното жури:

Проф. дсн Св. Съйкова